

Alternativmedicin:

Kvacksalverilagen är satt ur spel sedan åratal

Den 25 januari hade Vetenskap och Folkbildning medlemsmöte i Stockholm. Där berättade professor **Harry Boström** om sitt arbetesom sakkunnig i Alternativmedicinkommittén, som ju vid årsskiftet utsågs till Årets Förvillare 1989.

Kommittén började sitt arbete 1985 och lade fram sitt slutbetänkande i oktober 1989. Den tillsattes under **Gertrud Sigurdson**. Inriktningen på arbetet var enligt instruktionerna att den enskilde så långt som möjligt skulle ha frihet att välja behandlingsform. Kommittén skulle enligt direktiven kartlägga förekomst, behov och efterfrågan av alternativ medicinsk behandling samt "ange hälsomässiga värden". Man skulle också se över kvacksalverilagen och THX-lagen samt frågor om ersättning från sjukkassan.

Harry Boström kom in i arbetet 1988, som representant för Svenska Läkaresällskapet. Han var till helt nyligen professor i internmedicin vid Uppsala Universitet.

När han började delta i utredningens arbete fann han att två uppgifter i direktiven knappast behandlats alls. Det gällde uppgiften att "garantera patienternas säkerhet i vård och behandling" samt "skapa garantier för att rätt diagnos blir ställd och för att de använda metoderna i sig inte är hälsovådliga".

Harry Boström föreslog att kommittén skulle göra en studie av riskerna med alternativmedicinsk behandling. Men man var inte särskilt intresserade inom kommittén. Men inte heller (för skams skull) helt ointresserade.

Resultatet blev att Svenska Läkaresällskapet fick göra en undersökning i ämnet. Det blev en enkel enkät till samtliga svenska klinikchefer inom invärtesmedicin, barnmedicin, neurologi, reumatologi och onkologi (cancervård) med följande råga: "Har du eller någon av dina medarbetare under de senaste fem åren stött på något fall där alternativmedicinsk intervention medfört att diagnostik fördröjts eller verksam terapi utsatts (=avbrutits) med försämring av tillståndet eller somatisk skada som följd?"

För medlemsmötet presenterade Harry Boström den här undersökningen ingående. Det var en skakande upplevelse. (Undersökningen presenterades kortfattat i Folkvett nr 4/88.)

Det finns ca 2.500 personer i landet som sysslar med ungefär 200 olika former av alternativ medicinsk behandling. Hur många patienter de behandlar är okänt.

Sammanfattningsvis rapporterades om 123 patienter som sökt sjukhusvård för komplikationer som uppträtt efter alternativmedicinsk behandling. Ett stort antal fall stred uppenbart mot kvacksalverilagen, utan åtgärd från statsmakten. Kvacksalverilagen har i praktiken satts ur spel under det senaste decenniet, konstaterade Harry Boström.

Sex dödsfall hade inträffat på grund av försummade diagnoser, felbehandling eller liknande. Listan skulle ha varit mycket längre om inte den traditionella sjukvården funnits. 27 patienter som befann sig i omedelbar livsfara efter felbehandlingar kunde räddas efter akuta insatser på intensivvårdsavdelningar. Flera av dessa fall drabbades dock av livslånga handikapp och ohälsa.

Varför?

Diskussionen efter Harry Boströms föredrag handlade bl.a. om undersökningens uppläggning, och om förekomsten av skador och felbehandling i den traditionella sjukvården. Man diskuterade också varför människor söker sig till alternativmedicinen. En paradox som togs upp var att undersökningar på folk i allmänhet visar en misstänksamhet mot sjukvården. Men intervjuar man patienter är de i de flesta fall nöjda med vården. Går man med småkrämpor till alternativmedicinare, men (i allmänhet) till den traditionella sjukvården om man blir allvarligt sjuk?

— De friska får gärna åka till hälsohem eller göra vad de vill. Det är de sjuka jag ömmar för, sa professor Boström.

Flera av de allvarligaste felbehandlingarna hade inträffat på hälsohem. Fasta och vegetarisk kost, som ofta är grundstommen i hälsohemmens olika regimer, är direkt skadligt för personer med vissa inre sjukdomar.

Ett resultat av mötet blev ett par stort uppslagna artiklar av **Jonas Sima** om hälsoriskerna med alternativmedicin i Expressen.

—JS